

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΒΑΜΒΑ 6 (3<sup>ος</sup> όροφος), 106 74 ΑΘΗΝΑ

Τηλ: 210-7233221-2,210-7233216, fax: 210-7233217, [info@nchr.gr](mailto:info@nchr.gr), [www.nchr.gr](http://www.nchr.gr)

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Προς την κυρία ΛΟΥΚΑ ΚΑΤΣΕΛΗ  
Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης  
Κοινοποίηση:  
Δ/νση Όρων Εργασίας  
Τμήμα Ισότητας των Φύλων  
Ενταύθα

Αθήνα, 1 Νοεμβρίου 2010  
Α.Π. 359

**Σχέδιο Νόμου «Εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης – Εναρμόνιση της κείμενης νομοθεσίας με την Οδηγία 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5<sup>ης</sup> Ιουλίου 2006»**

Αξιότιμη Κυρία Υπουργέ,

Η ΕΕΔΑ χαιρετίζει το εξεταζόμενο Σχέδιο Νόμου (Σ/Ν). Αυτό είναι το τρίτο Σ/Ν με το ίδιο αντικείμενο επί του οποίου η ΕΕΔΑ διατυπώνει παρατηρήσεις. Για τις Παρατηρήσεις της επί του αρχικού Σ/Ν (εφεξής *Παρατηρήσεις*), βλ. την από 13.11.2008 απόφαση της Ολομέλειάς της (ΕΕΔΑ, Ετήσια Έκθεση 2008, σελ. 89 επ., [www.nchr.gr](http://www.nchr.gr)).

Σχετικά με το δεύτερο Σ/Ν, η ΕΕΔΑ απηύθυνε, την 4.12.2009, επιστολή στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, με την οποία εξέφρασε την ικανοποίησή της για την ενσωμάτωση σ'αυτό αρκετών από τις προτάσεις της. Επισήμανε όμως και τις λοιπές προτάσεις της, που έπρεπε να ενσωματωθούν, για να επιτευχθεί ορθότερη εναρμόνιση της νομοθεσίας με την Οδηγία, συμμόρφωση προς τις επιταγές των άρθρων 4 § 2, 21 § 1 και 116 § 2 του Συντάγματος και ασφάλεια δικαίου.

Ως προς το παρόν Σ/Ν, η ΕΕΔΑ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ενσωμάτωση προτάσεών της. Επανέρχεται δε σε όσες δεν περιλήφθηκαν ούτε σ'αυτό, και των οποίων η ενσωμάτωση είναι, για τους ίδιους λόγους, αναγκαία.

**Άρθρο 1: Σκοπός.** Το άρθρο αυτό αποδίδει περιφραστικά τον όρο vocational training, formation professionnelle ως «*επαγγελματική κατάρτιση, περιλαμβανομένης της εκπαίδευσης με σκοπό την απασχόληση*». Η απόδοση αυτή δεν είναι ακριβής. Στην Έκθεσή της για την εναρμόνιση προς την Οδηγία 2002/73 (Ν. 3488/2006), η ΕΕΔΑ τόνισε την ευρεία κοινοτική έννοια του όρου, παραθέτοντας απόσπασμα αποφάσεων του

ΔΕΚ (βλ. ΕΕΔΑ Ετήσια Έκθεση 2006, σελ. 107). Στις δε Παρατηρήσεις της επί του αρχικού Σ/Ν, επανήλθε στο ζήτημα αυτό. Η Αιτιολογική Έκθεση του Σ/Ν, ενώ επαναλαμβάνει την παρατήρηση της ΕΕΔΑ και παραθέτει το ίδιο απόσπασμα του ΔΕΚ, καταλήγει σε απόδοση του όρου μη ανταποκρινόμενη σ'αυτό και μάλλον περιοριστική.

Για ν'αποφευχθεί σύγχυση, πρέπει να μείνει στο άρθρο 1 μόνον ο όρος «επαγγελματική κατάρτιση» και να προστεθεί στο άρθρο 2 ο εξής, σύμφωνος προς τη νομολογία του ΔΕΚ, ορισμός: «επαγγελματική κατάρτιση: κάθε μορφή εκπαίδευσης ή κατάρτισης, που παρέχει προσόντα για ορισμένο επάγγελμα, εργασία ή απασχόληση, ακόμη και αν περιλαμβάνει και γενική εκπαίδευση» (ΔΕΚ 13.2.1985, 293/83, *Gravier*, Συλλ. 1985, 593, 2.2.1988, 24/86, *Blaziot*, Συλλ. 1988, 379).

**Άρθρο 3, παρ.4: Προστασία μητρότητας.** Προτεινάμε την εξής διατύπωση: «*Συνιστά επίσης διάκριση κατά την έννοια του παρόντος νόμου η λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση οποιαδήποτε δυσμενής μεταχείριση γυναικών λόγω εγκυμοσύνης ή μητρότητα στις περιπτώσεις των π.δ. 176/1997, 41/2003 και του άρθρου 142 του ν. 3655/2008 που έχει άμεση ή έμμεση σχέση με την εγκυμοσύνη ή τη μητρότητα*». Η διατύπωση αυτή ανταποκρίνεται στη νομολογία του ΔΕΚ, που υπενθυμίζει το Προοίμιο της Οδηγίας 2006/54 (παρ. 23) και στις επιταγές του άρθρου 21 §§ 1 και 5 του Συντάγματος, και παρέχει πιο αποτελεσματική προστασία της μητρότητας. Είναι γνωστό ότι, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα, οι γυναίκες υφίστανται δυσμενή μεταχείριση ως προς την πρόσβαση σε απασχόληση και τους όρους και τις συνθήκες εργασίας, όχι μόνον όταν είναι έγκυες ή λεχώνες, αλλά και όταν έχουν μικρά παιδιά, ή και για το μόνο λόγο ότι είναι έγγαμες και σε ηλικία τεκνοποιίας (βλ. *Παρατηρήσεις* ΕΕΔΑ, αριθ. 19-21).

**Άρθρο 14: Λύση της σχέσης εργασίας και της υπαλληλικής σχέσης.** Η απαγόρευση εκδικητικών ενεργειών πρέπει να καλύπτει και την επαγγελματική κατάρτιση. Η ΕΕΔΑ πρότεινε τις εξής προσθήκες: «γ) *όταν γίνεται ως αντίδραση του εργοδότη ή υπεύθυνου για επαγγελματική κατάρτιση σε διαμαρτυρία, καταγγελία, μαρτυρία ή οποιαδήποτε άλλη ενέργεια προσώπου εργαζομένου ή επαγγελματικά καταρτιζομένου, στο χώρο εργασίας ή επαγγελματικής κατάρτισης, ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης αρχής, η οποία είναι σχετική με την εφαρμογή του παρόντος νόμου*».

Επίσης, καθώς το άρθρο αυτό αφορά κάθε δυσμενή μεταχείριση, και όχι μόνον την απόλυση, η ΕΕΔΑ πρότεινε ν'αλλάξει ο τίτλος του άρθρου, ώστε ν'ανταποκρίνεται στον τίτλο του άρθρου 24 της Οδηγίας 2006/54: «**Προστασία κατά αντιποίνων**» (βλ. *Παρατηρήσεις* ΕΕΔΑ στο αντίστοιχο άρθρο 6 του αρχικού Σ/Ν).

**Άρθρο 18: Διάκριση λόγω γονικής άδειας ανατροφής και υιοθεσίας.** Η διατύπωση του άρθρου αυτού πρέπει να εναρμονιστεί με την προτεινόμενη διατύπωση του άρθρου 3, παρ. 4 του Σ/Ν (βλ. πιο πάνω), ως εξής: «[...] ~~συνιστά διάκριση λιγότερο ευνοϊκή~~ **κάθε δυσμενής μεταχείριση γονέων λόγω άδειας που έχει άμεση ή έμμεση σχέση με την άσκηση των γονικών καθηκόντων ή με την άδεια ανατροφής, φροντίδας, υιοθεσίας ή αναδοχής παιδιού ή με άλλα μέτρα διευκόλυνσης της εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής**». Αυτό απαιτούν η γενική αρχή της εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, που εκφράζει η Οδηγία 96/34/ΕΚ για τη γονική άδεια, και τα άρθρα 4 § 2 και 21 §§ 1 και 5 του Συντάγματος, βάσει των οποίων το ΣτΕ αναγνωρίζει δικαίωμα γονικής άδειας σε γυναίκες και άνδρες, χωρίς διάκριση, υπερακοντίζοντας νομοθετικές διατάξεις (ιδίως ΟΛΣτΕ 3216/2003, ΣτΕ 1 και 2/2006). (Βλ. Παρατηρήσεις ΕΕΔΑ, αριθ. 21). Κατόπιν αυτού, ο τίτλος του άρθρου 18 πρέπει να γίνει: «**Διακρίσεις εις βάρος γονέων**».

**Άρθρο 19: Θετικά μέτρα:** Η διάταξη αυτή δεν ανταποκρίνεται στις επιταγές του άρθρου 116 § 2 του Συντάγματος, το οποίο, κατά το γράμμα του και τη νομολογία του ΣτΕ, επιβάλλει σε όλα τα πολιτειακά όργανα υποχρέωση και όχι απλή δυνατότητα, λήψης θετικών μέτρων, ιδίως υπέρ των γυναικών, για την εξάλειψη των «ανισοτήτων» (έννοια ευρύτερη από την έννοια των «διακρίσεων» που χρησιμοποιεί το άρθρο 19 του Σ/Ν). Εξάλλου, το άρθρο 19 του Σ/Ν αναφέρεται σε εξάλειψη διακρίσεων μόνον εις βάρος του «λιγότερο εκπροσωπούμενου φύλου», ενώ το άρθρο 116 § 2 του Συντάγματος είναι πολύ ευρύτερο. Το ίδιο πρόβλημα παρουσιάζει και το άρθρο 4 § 4 Ν. 3688/2006. Γιαυτό, η ΕΕΔΑ, για λόγους ασφάλειας δικαίου, πρότεινε *ν'αντικατασταθεί το κείμενό του με το κείμενο του άρθρου 116 § 2 του Συντάγματος* (βλ. Έκθεση για την εναρμόνιση προς την Οδηγία 2002/73, ΕΕΔΑ Ετήσια Έκθεση 2006).

**Άρθρο 22: Έννομη προστασία:** Η ΕΕΔΑ επαναλαμβάνει ότι η *νομιμοποίηση νομικών προσώπων (ν.π.) και ενώσεων (ενώσεων) προσώπων* προς άσκηση των δικαιωμάτων θυμάτων διακρίσεων ενώπιον δικαστηρίων και άλλων αρχών, όπως και το *βάρος της απόδειξης*, που ρυθμίζει το άρθρο 24 Σ/Ν (βλ. πιο κάτω), είναι ζητήματα κρίσιμα για την αποτελεσματική έννομη προστασία των θυμάτων διακρίσεων. Είναι γνωστό, ότι τα άτομα αυτά, από φόβο εκδικητικών ενεργειών, άγνοια των δικαιωμάτων τους ή έλλειψη αποδείξεων ή οικονομικών μέσων, ή και για όλους αυτούς τους λόγους, αποφεύγουν να προσφύγουν στα αρμόδια δικαστήρια ή διοικητικές αρχές. *Η όλη λειτουργία και αποτελεσματικότητα του νόμου εξαρτάται κατά μεγάλο μέρος από την ορθή διατύπωση των*

σχετικών διατάξεων της Οδηγίας και την ένταξή τους στη δικονομική νομοθεσία, που θα τις καταστήσει πιο προσιτές και θα δημιουργήσει την αναγκαία ασφάλεια δικαίου.

Η ΕΕΔΑ χαιρετίζει με ικανοποίηση τη διεύρυνση της νομιμοποίησης ν.π. και ενώσεων (άρθρο 22 § 2 Σ/Ν), όπως απαιτεί η Οδηγία και πρότεινε η ΕΕΔΑ. Παραμένουν όμως ορισμένα προβλήματα. Ο όρος «προσφυγή» που περιέχει η διάταξη είναι ανεπαρκής. Εξάλλου, η απαίτηση «συναίνεσης» του θιγόμενου προσώπου δεν ανταποκρίνεται στο άρθρο 17 § 2 της Οδηγίας 2006/54, που αναφέρεται σε «έγκριση» (approval, approbation), η οποία δίνεται και εκ των υστέρων (για τις έννοιες της συναίνεσης και έγκρισης βλ. άρθρα 236-238 ΑΚ). Η απαίτηση «συναίνεσης» δεν ανταποκρίνεται ούτε στο πνεύμα και το σκοπό της διάταξης της Οδηγίας, που είναι η επίτευξη έννομης προστασίας ατόμων που δεν τολμούν να προσφύγουν στη Δικαιοσύνη ή σε αρμόδια διοικητική αρχή. Δημιουργεί τον κίνδυνο παρόδου των σχετικών προθεσμιών, και συνεπώς ματαίωσης της έννομης προστασίας.

Επίσης, η διατύπωση «να ασκούν στο όνομά του [...]» δεν είναι ορθή. Για την αποτελεσματική δικαστική προστασία του θύματος διακρίσεων, πρέπει να παρέχεται δυνατότητα στα ν.π. και τις ενώσεις να ασκούν τα δικαιώματά του στο δικό τους όνομα, όχι ως εκπρόσωποι του, χωρίς ν' αποκλείεται η εκ μέρους του ίδιου του θύματος άσκηση των δικαιωμάτων του. Τα ν.π. ή ενώσεις θα ενεργήσουν, δηλαδή, με τη γνωστή στο δικονομικό δίκαιο ιδιότητα του τρίτου, «μη δικαιούχου διαδίκου» (πρβλ. άρθρο 669 ΚΠολΔ). Έτσι θ' αποφευχθεί και η δέσμευση του θύματος διάκρισης από δυσμενές δεδουλευμένο, πράγμα όμως που, για λόγους ασφάλειας δικαίου, πρέπει να ορίζεται ρητά. (Βλ. Παρατηρήσεις ΕΕΔΑ στο αντίστοιχο άρθρο 8 του αρχικού Σ/Ν, αριθ. 24-31).

Προτεινόμενη διατύπωση της παρ. 2 του άρθρου 22: **«Νομικά πρόσωπα και ενώσεις προσώπων που δικαιολογούν έννομο συμφέρον μπορούν, με την έγκριση του θιγόμενου από παραβάσεις του παρόντος νόμου προσώπου, να ασκούν υπέρ αυτού κάθε ένδικο βοήθημα ή μέσο ενώπιον αρμόδιου δικαστηρίου και να υποβάλλουν κάθε αίτηση ενώπιον δικαστικής αρχής, καθώς και κάθε προσφυγή ή αναφορά ενώπιον αρμόδιας διοικητικής αρχής. Μπορούν επίσης να παρεμβαίνουν υπέρ αυτού ενώπιον κάθε δικαστηρίου και δικαστικής ή διοικητικής αρχής. Το θιγόμενο πρόσωπο διατηρεί το δικαίωμα να προβεί το ίδιο στις ανωτέρω ενέργειες ή να παρέμβει στις διαδικασίες που προκάλεσε το νομικό πρόσωπο ή η ένωση προσώπων. Στις περιπτώσεις που το θιγόμενο πρόσωπο δεν μετέσχε στη δίκη, το δεδουλευμένο από αυτήν ενεργεί υπέρ αυτού και όχι εις βάρος του».**

**Άρθρο 24: Βάρος απόδειξης:** Η ΕΕΔΑ χαιρετίζει με ικανοποίηση την εφαρμογή του κανόνα περί μεταφοράς του βάρους απόδειξης ενώπιον όχι μόνον των δικαστηρίων, αλλά και κάθε άλλης αρμόδιας αρχής, όπως απαιτεί η Οδηγία και πρότεινε η ΕΕΔΑ. Είναι πάντως αναγκαίες ορισμένες βελτιώσεις της παρ. 1. Δεν αρκεί το θύμα της διάκρισης να «επικαλείται» γεγονότα που θεμελιώνουν το απαιτούμενο τεκμήριο, πρέπει να προστεθεί **«και αποδεικνύει»**. Εξάλλου, αντί «να θεμελιώσει» πρέπει να αναγράφεται, όπως και στην Οδηγία, **«να αποδείξει»**.

**Άρθρο 26: Υποχρέωση πληροφόρησης και παροχής στοιχείων.** Η παρ. 3 πρέπει να καλύπτει όλο το πεδίο της Οδηγίας. Προσθήκες που προτείναμε: *«Οι εργοδότες και οι υπεύθυνοι για θέματα επαγγελματικής κατάρτισης οφείλουν να προάγουν την ισότητα ανδρών και γυναικών στο χώρο εργασίας και επαγγελματικής κατάρτισης[...]. Για το σκοπό αυτό λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη και αντιμετώπιση κάθε μορφής διάκρισης λόγω φύλου[...] και ιδίως για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της παρενόχλησης και της σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας και επαγγελματικής κατάρτισης ~~αλλά~~ και ως προς την πρόσβαση στην απασχόληση και επαγγελματική κατάρτιση, τους όρους και τις συνθήκες εργασίας και επαγγελματικής κατάρτισης και στην επαγγελματική, μισθολογική και βαθμολογική εξέλιξη»*.

Η υποχρέωση πληροφόρησης και παροχής στοιχείων είναι μέρος της γενικότερης υποχρέωσης προαγωγής της ισότητας των φύλων που επιβάλλει το άρθρο 26. Γιαυτό, ο τίτλος του άρθρου πρέπει να είναι: **«Υποχρέωση προαγωγής της ισότητας ανδρών και γυναικών»**. (Βλ. Παρατηρήσεις ΕΕΔΑ για το αντίστοιχο άρθρο 7 του αρχικού Σ/Ν).

- **Άρθρο που απαλείφθηκε: Συνεκτίμηση ισότητας ανδρών και γυναικών.** Το αρχικό Σ/Ν περιείχε άρθρο 12, με αυτόν τον τίτλο, για τη συμμόρφωση προς το άρθρο 29 της Οδηγίας 2006/54, που απαιτεί από τα κράτη μέλη να *«λαμβάνουν ενεργώς υπόψη το στόχο της ισότητας γυναικών και ανδρών κατά τη σύνταξη και εφαρμογή νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων, πολιτικών και δραστηριοτήτων στους τομείς που καλύπτει η παρούσα Οδηγία»*. Η υποχρέωση αυτή απορρέει από τον οριζόντιο χαρακτήρα της (ουσιαστικής) ισότητας των φύλων (mainstreaming). Το Προοίμιο της Οδηγίας (παρ. 38) επισημαίνει ότι δεν αρκούν τα νομοθετικά μέτρα και ότι τα κράτη πρέπει *«να προάγουν εντονότερα»* την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και την αλλαγή νοοτροπίας, με τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών, σε δημόσιο και ιδιωτικό επίπεδο.

Η ΕΕΔΑ επισήμανε ότι το άρθρο 12 του αρχικού ΣΝ παρέλειπε τον όρο *«ενεργώς»*, που εκφράζει την απαίτηση πιο πρόσφορων και αποτελεσματικών μέτρων για

την προώθηση της ουσιαστικής ισότητας, πράγμα που αποτελεί και συνταγματική επιταγή (άρθρο 4 § 2, σε συνδυασμό με άρθρο 116 § 2 Συντάγματος) (βλ. *Παρατηρήσεις ΕΕΔΑ* για το άρθρο αυτό). **Το άρθρο αυτό πρέπει οπωσδήποτε να επαναφερθεί, με την προσθήκη του όρου «ενεργώς».**

- **Ενίσχυση της Επιθεώρησης Εργασίας.** Όπως τόνισε η ΕΕΔΑ στις παρατηρήσεις της επί του αρχικού Σ/Ν (παρ. 38), και τονίζει για κάθε Σ/Ν σχετικό με απασχόληση, το ΣΕΠΕ, παρ'όλες τις συχνά υπεράνθρωπες προσπάθειες των στελεχών του, δεν μπορεί ν'ανταποκριθεί στις αρμοδιότητές του. Αυτό οφείλεται σε ανεπαρκή στελέχωση και έλλειψη υλικο-τεχνικής υποδομής και υλικών μέσων, όπως επισημαίνει διαρκώς και το ίδιο το ΣΕΠΕ στις εκθέσεις του. Αν το ΣΕΠΕ δεν ενισχυθεί, ώστε να καλύπτει ουσιαστικά όλους τους τομείς και όλες τις περιοχές της χώρας, η αποτελεσματικότητά του θα μειωθεί ακόμη πιο πολύ. Υπάρχει το προηγούμενο των «γραφείων ισότητας» των Επιθεωρήσεων Εργασίας, που προέβλεψε ο Ν. 1414/1984 και δεν μπόρεσαν να λειτουργήσουν λόγω έλλειψης προσωπικού και μέσων. Παράλληλα, απαιτείται θεσμική ανάπλαση του έργου του ΣΕΠΕ, ώστε η συμβολή του στην επίλυση των διαφορών να είναι ουσιαστική και να προλαμβάνονται οι συχνές προσφυγές στα δικαστήρια, αλλά και συνεχής και συστηματική ενημέρωση και επιμόρφωση των στελεχών του στις νομοθετικές και νομολογιακές εξελίξεις σε ελληνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

- **Ανάγκη αποτελεσματικών μέτρων για την εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.** Η ΕΕΔΑ σε κάθε ευκαιρία τονίζει την ανάγκη να ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα για τη διευκόλυνση της εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής από τους άνδρες και τις γυναίκες, και να εξασφαλιστεί η εφαρμογή τους στην πράξη. Η έλλειψη ή/και η ατελής εφαρμογή τέτοιων μέτρων καθιστά κενό γράμμα την ισότητα των φύλων.

#### **Άρθρα 5-10: Ίση μεταχείριση στα επαγγελματικά ασφαλιστικά συστήματα**

Ούτε το αρχικό Σ/Ν ούτε το δεύτερο Σ/Ν περιείχε διατάξεις για την εναρμόνιση με τα άρθρα 5-13 της Οδηγίας 2006/54. Οι διατάξεις αυτές της Οδηγίας κωδικοποιούν τις διατάξεις της Οδηγίας 86/378/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 96/97/ΕΚ, που αφορούν τα, κατά το δίκαιο της ΕΕ, «επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης». Οι συντάξεις από τέτοια συστήματα αποτελούν συνέχεια της αμοιβής των εργαζομένων, και γιαυτό διέπονται από τον απαρέγκλιτο κανόνα της ισότητας αμοιβών ανδρών και γυναικών του άρθρου 141 ΣυνθΕΚ (ήδη 157 Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ). Με την απόφαση του ΔΕΚ της 26.3.2009 (υπόθ. C-559/07), η Ελλάδα

καταδικάστηκε για παράβαση του άρθρου 141 ΣυνθΕΚ, λόγω διαφορετικής μεταχείρισης ανδρών και γυναικών δημόσιων υπαλλήλων ως προς την ηλικία και την προαπαιτούμενη υπηρεσία για συνταξιοδότηση.

Στην απόφαση αυτή, το ΔΕΚ, βάσει της πάγιας νομολογίας του, έκρινε ότι το σύστημα του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων είναι επαγγελματικό. Σύμφωνα όμως με τα κριτήρια του ΔΕΚ, αυτό δεν είναι το μόνο ελληνικό επαγγελματικό σύστημα. Υπάρχουν και πολλά άλλα, όπως τα συστήματα ΔΕΚΟ και τραπεζών.

Στη συνέχεια, ο Ν. 3865/2010 προέβλεψε τη σταδιακή (έως το 2013) εξίσωση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης ανδρών και γυναικών στο ασφαλιστικό σύστημα του Δημοσίου, ενώ ο Ν. 3863/2010 είχε ήδη προβλέψει τη σταδιακή (έως το 2015) εξίσωση στα λοιπά ασφαλιστικά συστήματα, μεταξύ των οποίων είναι και επαγγελματικά.

Τα άρθρα 5-10 του εξεταζόμενου Σ/Ν περιέχουν τις διατάξεις του ΠΔ 87/2002, που στόχευε σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 86/378 και 96/97 περί επαγγελματικών συστημάτων. Το ΠΔ αυτό όμως ήταν αόριστο και έμεινε ανεφάρμοστο. Είχε απλώς αντιγράψει τις διατάξεις των οδηγιών, χωρίς να παρέχει στοιχεία για την ανεύρεση των επαγγελματικών συστημάτων. Έτσι, η έννοια του επαγγελματικού συστήματος παρέμεινε άγνωστη στην Ελλάδα, και το ΠΔ δεν απέτρεψε την καταδίκη από το ΔΕΚ.

Η ένταξη των διατάξεων του ΠΔ 87/2002 στο εξεταζόμενο Σ/Ν θα δημιουργήσει σύγχυση και ανασφάλεια δικαίου, καθώς θα είναι δύσκολος ή και ανέφικτος ο συνδυασμός τους με τις διατάξεις των Ν. 3863/2010 και 3865/2010, ιδίως σε ό,τι αφορά το αντίστοιχο πεδίο και τις προϋποθέσεις εφαρμογής καθώς και τις μεταβατικές περιόδους. Ιδιαίτερες δυσχέρειες θα δημιουργήσουν τα άρθρα 8 (εφαρμογή στους αυτοαπασχολούμενους) και 9 (αναδρομική εφαρμογή ως προς τους μισθωτούς) του Σ/Ν, που προβλέπουν αναδρομικά αποτελέσματα της αρχής της ίσης μεταχείρισης και κατάργηση αντίθετων διατάξεων. Αυτός ο τρόπος συμμόρφωσης προς την Οδηγία και την απόφαση του ΔΕΚ δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του δικαίου της ΕΕ, όπως τις εκφράζει το ΔΕΚ (ήδη Δικαστήριο ΕΕ).

Με ιδιαίτερη τιμή

Ο Πρόεδρος

Κωστής Παπαϊωάννου